

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 234, GOD. XVI, BEOGRAD, UTORAK, 17. AVGUST 2021.

Redakcija: Aleksandra Sekulić, Dejan Vasić, Jelena Veljić, Dušan Grlja; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: redakcija@elektroBeton.net; www.elektroBeton.net; Sledeci broj izlazi 21. septembra

MIKSER

Piše: Dušan Grlja

ČIJA ČIZMA IMPERIJALIZMA?

Proteklih godina se sve česće pominje imperijalizam, ili pak kolonijalizam, prilikom raznoraznih pokušaja da se objasni naša aktuelna situacija. Možda to nije čudno ukoliko se uzme u obzir da smo mi „na raskršću kultura i civilizacija Istoka i Zapada“ uvek bili, i ostali, plen imperijalnih težnji velikih sila. Međutim, čim se malo dublje uđe u takva objašnjenja sreću se veoma kontradiktorni stavovi: jednom je krivac evro-američki imperijalizam, zatim nekakav ruski, a odnedavno i kineski. Svakako, ovdašnji detektori kolonizacijskih projekata daju veoma različite rezultate u zavisnosti od njihove političke kalibracije. Tako je za nacionalističku desnicu kolonijalizam onaj pravopomenuti, dok je za proevropsku liberalnu demokratiju to onaj ruski ili kineski, a za nekakvu levicu – ma koji od ova tri ili neka njihova kombinacija. Na ovaj način naš prepostavljeni (neo)kolonizator postaje mitska Hidra sa devet zmijskih glava, kojoj taman kada se odseče jedna od njih na njenom mestu niknu još dve nove. Međutim, ukoliko se prepostavljena kolonizacija „naše lijepe

mater(in)e“ ispostavlja kao nekakva mitologija, to ipak ne otklanja potrebu da se objasni surova realnost postojeće eksploatacije u kojoj se stvoren i višak vrednosti zaista preliva u džepove globalnih centara moći. Da bi se rasplelo ovo klupko (neo)kolonijalne eksploatacije možda je najbolje početi od značenja samog pojma. Istorijски gledano, početak kolonijalizma je specifično vezan za period nastanka evropskih modernih država. Otkriće „Novog sveta“ krajem XV veka je značajno izmenilo konkurenčku igru velikih evropskih sila: serijom sporazuma stavljen je tačka na dugotrajne verske sukobe vazala Svetih stolica i njihovih protestantskih oponenata uvođenjem koncepcije državnog suvereniteta. Civilizatorski princip nemešanja u unutrašnje stvari jedne suverene države ne samo da je počivao na pomirenju i uzajamnoj toleranciji onih koji znaju za „Boga jedinoga“, već i na ključnom izmeštanju vojno-ekonomskih sukoba van Evrope na razne „egzotične lokacije“ diljem globusa. Time ne samo da je uspostavljena globalna arena surove igre bogaćenja određenih država bezobznom pljačkom novostecenih prekomorskih poseda, već je i religijsko spasenje zamenjeno onim svetovnim, obezbeđenim pripadnošću političkoj zajednici – državi. Moderne evropske države, čiji se – barem inicijalni – razvoj zasnovao na kolonijalnoj otimačini, zapravo su posledica neuspeha panevropskog imperijalnog projekta – Svetog rimskega carstva nemačke nacije, španske Reconquistae i inkvizicije – što je dovelo do jedne daleko temeljnije promene: nastanka svetske kapitalističke privrede. Umesto imperijalnog centralizma i obimnog

vojnog i administrativnog aparata za ubiranje raznoraznih dažbina, počeo je da se uspostavlja jedan međudržavni sistem ekonomskog konkurenčnog gde su vojni sukobi između velikih igrača izmešteni van evropskog kontinenta. Dakle, suverena državna vlast se sve manje sprovodila sredstvima neposredne (fizičke) prinude, već sve više objektivnim i „prirodnim“ mehanizmima ekonomije, tj. uspešnosti u tržišnoj utakmici. Dakle, kolonijalizam, kao garant kompetitivne prednosti, je bio, i ostao, eminentno pitanje države, odnosno njene snage. Od tada pa nadalje, jaka država je bogata država, država sposobna da obezbedi – prevashodno onu

MIKSER
Dušan Grlja:
Čija čizma imperijalizma?

ŠTRAFTA
Aleksandra Sekulić:
Dani bez datuma

ZID
Apoteka:
Svaka slika postaje datum bez dana

VREME SMRTI I RAZONODE
Porša Olajviola:
Električni tobogan

primitivnu – akumulaciju svim raspoloživim sredstvima. Međutim, kolonijalizam nije samo naziv za konkretnu vojnu i ekonomsku politiku, već i

naziv jedne specifične ideologije. Naime, radi se o stavu koji opravdava takvu politiku isticanjem superiornosti jedne nacije (u čije ime se sprovodi ta politika) nad drugima. Globalni evropski civilizatorski projekt nametan mačem i ognjem raznim domorodačkim kulturama i civilizacijama predstavlja zapravo imaginarno opravdanje genocidne i ekocidne pljačkaške kolonijalne politike. Iako su se kroz istoriju kapitalizma javljali različiti imperijalni projekti, razvoj kapitalističkih društvenih odnosa i tržišnih mehanizama regulacije ekonomskih delatnosti omogućio je da se umanji neposredna okupacija stranih teritorija kao garancija ekstrakcije viša vrednosti, čemu svedoči posleratni neokolonijalizam. Stoga je ideologija društvenog razvoja postajala sve značajniji element prekomorske eksploracije. S jedne strane, eksploracijom populacijama Evrope je tako uz „opijum religije“ serviran i osećaj superiornosti spram raznih varvara i „primitivnih naroda“ dokle god ostaju lojalni podanici „sopstvene“ države, a sa druge strane se elitama domorodačkih zajednica nudio privilegovani pristup veličanstvenim dostignućima evropske civilizacije i „progresivnog“ društva dokle god se rukovode kapitalističkim modelom razvoja. Ipak, i ta posleratna doktrina društvenog razvoja je poslednjih decenija pokazala svoje pravo lice, jer je posle krize 2008. godine za „merenje“ stepena

Grupa Otroštih: U godini mimo Sunca

razvoja od svih pokazatelja razvoja, kao što su obrazovanje, socijalna i zdravstvena zaštita, kvalitet života i društvene participacije, preostao samo onaj usko ekonomski – procenat privrednog rasta i BDP.

Šta onda preostaje nama na „raskršću Istoka i Zapada”? Situacija stečenjenosti između Scile i Haribde evro-atlantskih integracija i evro-azijске inicijative Pojas i put koji naši narodi valjda već dobro poznaju živeći stoljećima između dva carstva, Otomanskog i Austro-Ugarskog ili, pak, tokom druge polovine XX veka između Varšavskog pakta i NATO-a. Ima li uopšte tu nekog manevarskog prostora za „dobrobit nacija”? Izgleda da je jedini odgovor i to diljem čitavog političkog spektra – jaka država. Desničari nacional-socijalnog tipa spas sopstvene starostavne etnije vide u orbanovsko-erdoganovskom tipu države koja je dovoljno snažna da izade na kraj kako sa „stranim imperijalistima“ tako i sa „domaćim izdajnicima“. Proevropska demokratska opcija kao uslov ulaska u krug

civilizovanih naroda ističe jaku pravnu državu koja može konačno da izade na kraj sa organizovanim kriminalom, neustavnim političkim odlukama i protivzakonitim poslovnim mahinacijama. Čak i oni koji se izjašnjavaju kao levičari vapiju za jakom (socijalnom) državom, onom koja je dovoljno snažna da obuzda apetite kapitala i sistemom progresivnog oporezivanja redistribuira postojeće „bogatstvo naroda“ prema onima na dnu društvene lestvice. Na posletku, za one na vlasti nema nikakve sumnje da je „naša“ država sve jača...“

Zbog svega toga odgovor na pitanje šta zapravo stoji iza ovih „mokrih snova“ o jakoj državi može samo da bude banalan – surova realnost države u kojoj živimo. Tu realnost možda najadekvatnije opisuje termin kreditorski kolonijalizam. Nesumnjivo je da se kod nas tokom protekle decenije ostvarila potpuna zavisnost državne kase od kredita MMF i Svetske banke, kao i pojava trenda da se javni infrastrukturni radovi uglavnom kreditiraju zajmovima iz Kine. Neverovatan privredni rast naše „krvave grude“ omogućen značajnim povećanjem direktnih stranih ulaganja nije se desio nimalo spontano. Svaki kapital je, ma kakav on nacionalni predznak nosio, u potrazi za ulaganjima koja garantuju što veći profit, a uslovi za to su jeftina i obilna radna snaga, male poreske stope i razne druge uštede

troškova proizvodnje. Skorašnji ekonomski uspesi ovdašnje države se stoga prevashodno sastoje od sve žešćeg nastavljanja trenda privatizacije javnih dobara ne bi li se imalo šta ponuditi kao koncesije, zakonskom, jednako koliko i vanzakonskom, „fleksibilizacijom“ i desindikalizacijom domaće radne snage uz subvencije stranim kompanijama koje praktično znače da zapravo država isplaćuje plate, kao i obezbeđivanje skoro potpune izuzetosti stranih „partnera“ od poreza. Uz sve to, cenjenim ulagačima se gleda kroz prste za kršenje postojećih propisa od radničkih prava do ekološke zaštite. Sve to pokazuje da ključni agens naše kolonijalne situacije nije neka snažna strana država ili države, već baš ova naša. Dakle, iako je ta čizma imperijalizma brendirana nekim globalnim trademarkom, noga u njoj bez sumnje smrdi na lokalni „biznis“ ■

ŠTRAFTA

Piše: Aleksandra Sekulić

DANI BEZ
DATUMA

Subjektivni kadar izložbi u Rijeci, Puli, Vodnjanu

Destabilizovano je leto – 2021. godina nekim je dala dopust, da pokažu na granicama svoje zelene validacije i testove i putuju, predahnu, poseste, plivaju, dišu, upoznaju. Mnogima nije. Leto je u Srbiji ove godine bilo na temperaturnom nivou koji je u skladu sa upozorenjem iz Izveštaja Međunarodnog panela za klimatske promene (IPCC) objavljen je na 42 strane u avgustu, a doprineli smo boljem uvidu u budućnost (još jednim) po-

NOT FORGET MY FACE !

zba „Arhiv kao memorijski konstrukt“. Edan vrlo zanimljiv uvid u kontinuitet i kalne scene zahvaćene u slučaju projekta Đukića koji je tri puta produciran, upija svoju dijahroniju produkcjske i političke inuitete: izložen je u Gliptoteci u Zagrebatim ponovo produciran za Bijenale mladih gde je nagrađen 1991, i sada za izložbu učešće svoju sopstvenu arhivu. U uvodnim izložbe, čija je autorka Lana Lovrenčić, ne tri segmenta: autoportret koji je rea- paradnjki sa Bojanom Salajem, crni kvadar od ultrapasa na kojem se nalazi digitalni bez interpunkcijskih znakova pokazuje mesec, dan, sat, minutu, sekundu i desetkonstruirani objekt zamišljen je kao cenzurbe i zapravo mu je dodijeljena dvostruka jedne strane on je tretiran kao histotakt i kao takvog ga prati dokumentacija skice, fotografije, povezani radovi, noći, pisma.“ I zaista, izuzetno bogat arhiv l oživjava glasove u prepisci, uticajne administrativne procese u produkciji i izazove u/gestove otpora u momentu izbijanja

IZMEŠTENOST

U Puli se retrospektivnom izložbom „Misliti film: Cinemaniac XX“ obeležava 20 godina programa Cinemaniac koji je uređivala Branka Benčić, kao prostor za filmske eksperimente i kritičko mišljenje filma u toku Filmskog festivala u Puli. Dok bi se publika spuštalа sredinom ulice ka Arene, iz galerije MMC LUKA obično se čuo žamor nakon upravo završenog otvaranja izložbe Cinemaniac, publike bi se mešale, a posebno mi je ostalo u sećanju kako je izložba „Slobodan Šijan: Filmski letak“ koju smo zajedno kurirale 2012. godine, zapravo izvela na novi način delovanje Šijanovog Filmskog letka kojeg je 1970-ih delio upravo na ovom „glavnom“ festivalu i oko njega. Danas, u izlogu prostora koji se nekada zvao MMC LUKA raspređene su boćice maslinovog ulja, jer to je sada prodavnica, i čini se, kao u snu, da je to taj prostor koji očekuješ, ali se nešto začudno ceri na tebe, i kao u snu, treba ti vremena da shvatiš šta je drugačije (ili, uostalom, ne shvatiš). Jubilarni je dvadeseti Cinemaniac izmešten u Gradsku galeriju u Puli, gde je omogućen impresivan pregled dvodecenijskog kontinuiteta, fotografija i tekstova, dokumentacije o saradnji sa 150 umetnika i umetnicama. Izmešten u prostoru, ali jasno utemeljen u vremenu i pravcu istraživanja.

U Apoteci – Prostoru za suvremenu umjetnost u Vodnjanu, otvara se izložba o ispalom, dislociranom vremenu: „Svaka slika postaje datum bez dana. Godina koja više ne obilježava“, koja se bavi mogućnošću društvene imaginacije, a na primjeru godišnjice Brionske deklaracije, i to baš u blizini samog poprišta ovog događaja iz 1965. godine. Kako su Tanja Vrvilo i Branka Benčić u tekstu opisale izložbu kao „forum slika“, i sama postajem jedna od slika u prostoru nekadašnje apoteke, čija je ulazna prostorija blistava od ogledala koja se prostiru po zidovima na kojima su apotekarske police. U tom sam prostoru u dijalogu sa pokretnim slikama iz arhiva Međunarodnog studentskog kluba prijateljstva (MSKP) u Zagrebu, koji je uništen 1992. godine i čiju su arhivu pripremili Tanja Vrvilo i DB Indoš; zajedno sa studentima iz Afrike slušam u MSKP priče učesnika juriša na Zimski dvorac koji gostuju da bi o tome govorili baš njima, u Jugoslaviji. U sledećoj je prostoriji ambijent otvoren fotografijama iz Pomorskog muzeja Istre, i uz njih šire polje otvaraju radovi Doplenger „Kroz noć tamnu i gustu kao mastilo“ i Katarine Zdjelar „Malaika“. Izložbeni treći prostor zaokružuje Renata Poljak radom „Još jedan odlazak“ čiji mi subjektivni prikaz postavke na Brionima koja se povezuje sa potapanjem broda uvek izaziva pitanja da li smo potapanjem ovaj deo memorije transponovali u drugačije tempirani modul. Na pjaceti preko puta Apoteke, kod stare crkve, napravljen je letnji bioskop, i projekcijama je dovršen prvi dan izložbe. „U godini mirnog Sunca“ grupe Otolith odvija se priča o antikolonijalnim borbama u Africi, promiče neobičan „front“ poštanskih marki čija simbolika nam se dekodira i nosi istoriju borbi koje još čekaju svoje nove studentske forume; stariji posetioци ostaju da sede neko vreme posle filma udubljeni u svoja sećanja, jer su im ove slike dobro poznate i titlovi im nisu bili potrebni, objašnjenja i priče potrebne su mlađima koji nisu imali iste udžbenike. Pjaceta tako postaje privremeno stecište narativa koji su tu nekada rasli, i sada se hvataju video bimom ili oročenim galerijskim zidom, u nedostatku stabilnije arhitekture. Godine koje ne obeležavaju u godini koja se ne beleži, vremenu koje je pozajmljeno ili vraća kredite 2020. godini, u danima bez stabilnog datuma jer se mogu filterisati u neko drugo vreme, zavisi koliko su *instagramable*.

Izložbu će zatvoriti projekcija filma „Svi sjeverni gradovi“ Daneta Komljena, ja neću biti tu, ali film sam gledala, mogu da razumem takav zaključak. Moji su gradovi ovog „bekstva“ zabeleženi, zahvataju mnogo vremena, nadam se i nešto budućeg ■

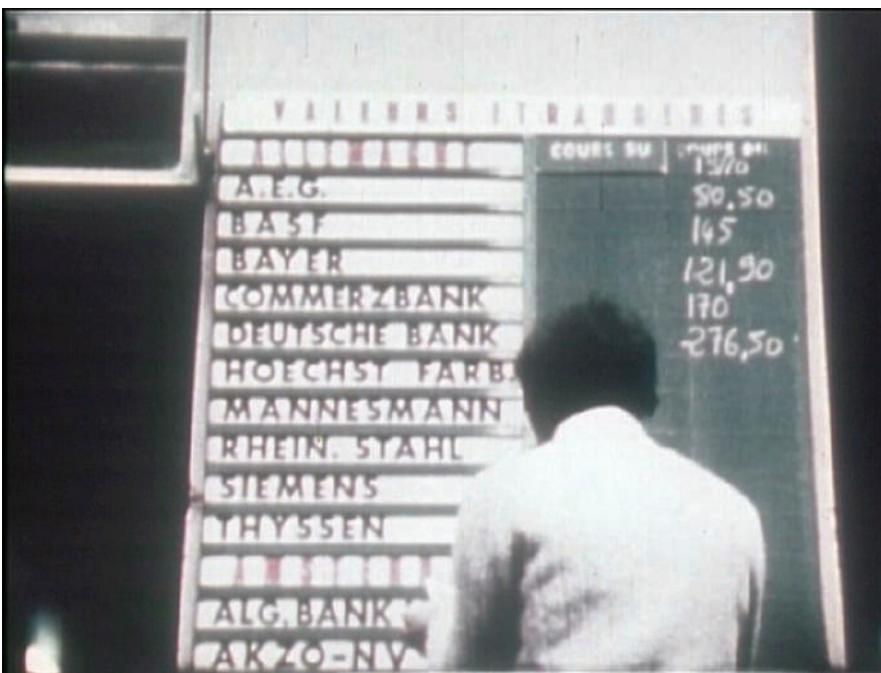
→ Arhiv Žanja Vrvić i DB Indos ŠVMSKP

Bücher und Lieder

תפקידו יעצה עליון, ולבסוף ישב בראון, פון גראן-אַלְטָן.

ZID

Apoteka

Svaka slika postaje datum bez dana. Godina koja više ne obilježava

Kustosice: Branka Benčić i Tanja Vrvilo
30/07/2021 - 26/08/2021, Apoteka – prostor za suvremenu umjetnost, Vodnjan

Doplgenger, Renata Poljak, The Otolith Group, Katarina Zdjelar, Dane Komljen, izbor iz Zbirke fotografije PPMI (Povijesnog i pomorskog muzeja Istre) i izvedbenog arhiva MSKP-a (Međunarodnog studentskog kluba prijateljstva) Tanje Vrvilo i DB Indoša

Kako bi obilježili antologički brijunki susret Tita, Nassera i Nehrua, koji se dogodio prije 65 godina, u ljetno vrijeme dok pišemo i mislimo na ovaj događaj – 19. srpnja 1956. godine, koji je usmjerio i formirao utemeljenje Pokreta nesvrstanih i kada je potpisana Brijunka deklaracija, Apoteka – Prostor za suvremenu umjetnost izložbom Svaka slika postaje datum bez dana. Godina koja više ne obilježava donosi u naš neposredan prostor aktivirajući sjećanja i memoriju mesta, u blizini brijunkog priobala, radove nekoliko umjetnika i umjetničkih kolektiva u dijalogu s arhivskim slikama – fotografijama iz kolekcije Povijesnog i pomorskog muzeja Istre (PPMI) iz Pule i memorije Međunarodnog studentskog kluba prijateljstva (MSKP) iz Zagreba.

U prirodi je pokretnih slika kašnjenje između vremena ovdje i drugdje. Zahvaljujući mediju fotografije, tvrdi Susan Sontag, pamtitи zapravo sve češće znači sjetiti se neke slike. Stoga, izložba koja je pred nama,

djeluje kao „forum slika“, javni prostor gdje slike imaju glas, podsjeća nas na potencijalnosti prošlog vremena i mogućnosti društvene imaginacije, formirajući se na nasljedu međunarodne solidarnosti, antiimperialističke i antikolonijalne borbe, miroljubive koegzistencije, dugom trajanju ideja, vrijednosti i slike Pokreta nesvrstanih u radovima suvremenih umjetnika uz prisutnost arhivske dokumentacije, zamišljajući izložbu kao mjesto njihova re-archiviranja. Na otvaranju izložbe prikazan je film *U godini mirnog Sunca* grupe Otolith, a program zatvaranja uključit će projekciju filma *Svi sjeverni gradovi* Dane Komljena.

Popis radova

- The Otolith Group / In the Year of the Quiet Sun (U godini mirnog Sunca), video, 2013
- Doplgenger / Kroz noć bez zvezda, tamnu i gustu kao mastilo (Beneath a Starless Sky as Dark and Thick as Ink), video, 2016
- Katarina Zdjelar / Malaika (My Lifetime), video, 2021
- Renata Poljak / Još jedan odlazak (Yet Another Departure), video, 2019
- Dane Komljen / Svi sjeverni gradovi (All the Cities of the North) film, 2016
- Arhiv Tanja Vrvilo i DB Indoš TV MSKP / Ovdje su Dan Afrike i Dan mladosti (TV MSKP: Here are Africa Day and Day of Youth, 2007)
- Zbrika fotografija Povijesnog i pomorskog muzeja Istre, Pula / Collection of Photography, PPMI (The Historical and Maritime Museum of Istria)

Ljubaznoću: umjetnici, LUX, Bonobostudio, imai, PPMI
Program se odvija u partnerstvu s Filmskim mutacijama: festivalom nevidljivog filma
Podrška: Grad Vodnjan, Ministarstvo kulture i medija RH, HAVC Hrvatski audiovizualni centar, Grad Pula, Istarska županija, Zaklada Kultura nova

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Porša Olajviola
(Porsha Olayiwola)

ELEKTRIČNI TOBOGAN NIJE PLES, ČOVEČE!

Želim da ti odam malu tajnu. Pridi. Dobro. Dakle, prvo što treba da znaš jeste da električni tobogan¹ nije ples. To je kod za prenošenje. Pokušavam da ti objasnim da svaki put kad moram da odem odavde, svaki put kad mi je potrebno da odem do mesta na kojem se osećam kao da sam u maminoj kuhinji ili tamo gde bratovljivo cerekanje cveta iz čadi, sazovem okupljanje. Iznosim trube i trombone kad god treba da protresem ovu prašinu grobnice koju naseljavaju moje kosti. Pojačam zvuk.

Baš su me pre neki dan tamo neki pitali da ih naučim pokretima. Ne mogu da ih naučim plesnim koracima, ne mogu da ih naučim krv da pulsira do bubnja tako glatko da klizi. Tako slobodno, dok istovremeno nije. Ne mogu da ih naučim i niko drugi ne može ko nije odande odakle smo mi, iz urođenog. Mislim, čoveče, sranje,

postoji mesto do kog moram da dođem, sreća koju moram da raširim, drhtanje mojih podzemnih temelja neutemeljenih smehom. Kodovi su neprobojna stvar; zašto je tobogan uskladen, kako odbrojavati za spuštanje i brzo podizanje, odbrojavanje. Zamah nadole pamti

naše parče zemlje na ovoj zemlji. Noga podignuta visoko, podignuto koleno i skretanje ulevo su obrasci kojim iza sebe ostavljamo masakr, čoveče. Plesni podijum je četvrtasti katanac koji ne može da slomiš. Svaki prostor koji zauzimamo stvoren je za našu okupaciju. Svaki brat

privezan nam je za bok, lice, leđa. Ovaj obrazac je štit protiv depresije ili žudnje koja dolazi iz nečijih plavih očiju. Naša tela stvaraju sazvežđe u znak sećanja na dečaka ubijenog bez optužnice, na glijotiniranu zaboravljenu devojčicu, na kuće poslagane poput creva broda, pasa i vode.² Eksplozija se događa sinhronizovano i naš duh probija plafon. Mi smo ritual. Svetinja. Tajna. Začetnici ritma kaskada. Električni tobogan je tehnika kojom odlazimo odavde, naše uspinjanje. Naslednjim znanjem dolazimo do mesta koje se naziva radost i odlazimo kući. To je krv, istorija, čoveče. Ne mogu tome da te naučim ■

¹ Električni tobogan (electric slide) ples, ima korene u afroameričkoj tradiciji i najčešće se izvodi grupno. Izvodili su ga okupljeni na protestima Životi crnaca su važni (Black lives matter). Više na: <https://www.theguardian.com/stage/2020/jun/11/how-the-electric-slide-became-the-black-lives-matter-protest-dance>

² Godine 1963. tokom velikih protesta za crnačka prava, u kojima je učestvovao Martin Luter King, policija je upotrebljivala razne oblike nasilja nad okupljenim demonstrantima. Naponsetku, u ovoj borbi protiv segregacije, policija je dobila naredenje da okupljene rastera psima i mlaznim topovima. Pesma razotkriva slojeve afroameričke, crnačke patnje u borbi za osvajanje osnovnih ljudskih prava. Više na: https://www.al.com/birmingham-news-stories/2013/05/bull_connor_used_fire_hoses_po.html

Prevela sa engleskog: Milica Arambašić